

Міністерство освіти та науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Інститут мистецтв Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки
вчителя

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ТА МАТЕРІАЛІВ IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ 12-13квітня 2016р.

Частина I

TIME OF ART EDUCATION

Collection of theses and materials of IV International Scientific and Practical
Conference

April 12-13, 2016

PART I

Харків

2016

УДК 37.032
ББК 85я43
Ч-24

Редакційна колегія:

Бутенко В. Г. - член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України,
доктор педагогічних наук, професор
Грицьова В. М. - доктор педагогічних наук, професор
Золотухіна С. Т. - доктор педагогічних наук, професор
Отич О. М. - доктор педагогічних наук, професор
Ніколаї Г. Ю. - доктор педагогічних наук, професор
Смирнова Т. А. - доктор педагогічних наук, професор (голов. ред.)
Танько Т. П. - доктор педагогічних наук, професор
Соколова А. В. - доктор педагогічних наук, доцент (заст. голов. ред.)
Васильєва О. В. - кандидат педагогічних наук, доцент

Члени іноземної редакційної колегії:

Anna Jeremus-Lewandowska (Польща)
Литвин І. Г. (Колумбія)
Dr. Geoffrey Spratt (Ірландія)
Іскандарова Т. П. (Великобританія)
Левкович О. Ю. (Канада)

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди Протокол № 1 від 15.04.2016 р.*

ISBN

**Ч-24 Час мистецької освіти: зб. тез і матеріалів IV Міжнар.наук.-
практ. конф. (12 -13квітня 2016р.) / за загальною редакцією доктора
педагогічних наук, професора Т.А Смирнової. – Харків: ХНПУ імені
Г.С. Сковороди, 2016 – 129 с.**

У збірнику викладено тези та матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, в яких викладено результати наукових, експериментальних, теоретичних та практичних досліджень з питань мистецької освіти. Збірник розраховано на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ВНЗ, учителів.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мови видання: українська, російська, німецька, англійська, польська.

УДК 37.032
ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2016
© Федорко М. Ю., видавець, 2016

ISBN 978-617-7298-28-0

**6. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У
СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Geoffrey Spratt CIT CORK SCHOOL
OF MUSIC: OLD & NEW 72

Москалець О. В. ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ
ТВОРЧО ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ
ПІДЛІТКА У ПРАЦЯХ СУЧАСНИХ УЧЕНИХ..... 75

Данильченко Л. Т., Сінна Р. Ф.
ПОЗАКЛАСНА РОБОТА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ..... 78

**7. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Iskandarova T. EAR FOR MUSIC IN THE
PERFORMER-MUSICIAN'S PROFESSIONAL
ACTIVITIES..... 79

Давидович Л. В. ПРОБЛЕМА ВИКОНАВСЬКОЇ
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В ПРОЦЕСІ
ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 84

Крива В. С. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-
ВИКОНАВСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ
ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
(НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ГІТАРНОГО
АНСАМБЛЮ)..... 89

Матвійчук К. О. АРТИСТИЗМ ЯК ОДИН З
КОМПОНЕНТІВ ВОКАЛЬНО-
ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА..... 98

19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» /Старчеус Марина Сергеевна. - Москва, 2005. – 60 с.

7.Цагарелли Ю. А. Психология музыкально-исполнительской деятельности: учебное пособие / Ю. А. Цагарелли. –СПб. : Композитор С-П., 2008. – 368 с.

8.Jeanne Bamberger Turning music theory on its EAR International Journal of Computers for Mathematical Learning 1: 33-55, 1996.

9.Ansi Klapuri, Antti Eronen, Jarno Seppänen, Tuomas Virtanen AUTOMATIC TRANSCRIPTION OF MUSIC http://www.cs.tut.fi/sgn/arg/klap/ATOM_article_2001.pdf

УДК 378. 147:78

Давидович Л. В.

ПРОБЛЕМА ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті розглядаються проблемні питання стосовно виконавської інтерпретації які виникають у процесі вокального виховання. Інтерпретація як проблема існує у прямій залежності від розвитку музичного мистецтва, від його стилевих змін та нових підходів до вокального виконавства. Науковці розглядають виконавську інтерпретацію як основу успішної музично-педагогічної діяльності, вважають її необхідним елементом фахової компетентності педагога-музиканта.

Ключові слова: виконавська інтерпретація, вокальне виконавство, художньо-виконавський аналіз, компетентність.

Аннотация. В статье рассматриваются проблемные вопросы, связанные с исполнительской интерпретацией, возникающие в процессе вокального воспитания. Интерпретация как проблема существует в прямой зависимости от развития музыкального искусства, от его жанровых изменений и новых подходов к вокальному исполнительству. Ученые рассматривают исполнительскую интерпретацию как основу успешной музыкально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: исполнительская интерпретация, вокальное исполнительство, художественно-исполнительский анализ.

Annotation. The article deals with issues related to performing interpretation which arise in the process of education of future teachers of vocal art. Interpretation problems are in direct proportion to the development of musical art, in relation to innovation in the approach to vocal performance. Scientists consider performing interpretations as a basis for successful musical and pedagogical activities. It is considered an essential element of the professional competence of the teacher-musician. In practice, very often the teacher of voice training is confronted with alarming slowness of thinking of the student performing his work in a passive way. The lack of independence and initiative in working with the vocal and podium, and the inability to work with the product as a whole. Therefore, in our view, there is a need to

consider in detail the elements of preparation of Arts and Performing by analysis of the product in the voice training.

Consequently, there is no doubt that analysis of the artistic performance is absolutely necessary because it gives a clear idea about the features of content and form of the work; it provides an understanding of the interaction of artistic means; it contributes to a better memorization of musical material; it creates understanding of the expressive possibilities of the elements of musical language, etc ...

Conventionally, this process can be divided into several stages. First of all, you need to master the musical and literary material. Knowing the content of the work, you should be familiar with literature "around" the work. It can be art and literature (related to the historical period, written in the book), critiques, studies on the style of the work, etc .. It is important to define the musical drama work to be able to feel and thoroughly understand the unique nature of the work being studied. Nor can we ignore the instructions of pace, nuances and other musical features because they contain very important information and means of interpretation. Key words: Interpretation performing, vocal performance, artistic and performing analiz, professional competence.

Постановка проблеми та її актуальність. Стратегія розвитку сучасної педагогіки мистецтва спрямована на ствердження особистості майбутнього вчителя шляхом повної реалізації його потенційних творчих можливостей. Розвиток та розкриття творчого потенціалу студента під час індивідуальних занять з постановки голосу визначає в майбутньому професійну самодостатність та майстерність вчителя. До першочергових завдань відноситься впровадження нових навчальних технологій, зорієнтованих на формування професійних умінь та навичок студента – майбутнього вчителя мистецтва [4, 39].

Формування творчих якостей педагогів-музикантів ефективніше здійснюється в умовах виконавської діяльності, під час якої відбувається проникнення у яскравий світ художніх образів, їх переживання й нове відтворення. Успішність такого складного, багатфункціонального творчого процесу залежить від стійкої мотивації особистості до художнього самовираження і самореалізації, яка повинна підкріплюватись високим рівнем виконавської майстерності.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема виконавської інтерпретації знайшла глибоке висвітлення у науковій літературі. Питаннями узагальнення й конкретизації існуючих поглядів у сфері мистецтвознавства опікувались науковці: Ю. Вахраньов, Н. Корихалова, О. Котляревська, В. Москаленко, М. Чернявська та ін.; у музично-педагогічній науці: Є. Куришев, О. Ляшенко, М. Петренко та ін.; у дослідженнях проблем вокальної підготовки: В. Антонюк, Н. Гребенюк, Л. Дмитрієв, В. Ємельянов, О. Менабені та ін.. Проблемою виконавського

аналізу в різні часи займалися такі вчені як В Живов, О. Іванов, М. Ройтерштейн, О. Руч'євська, І. Силантьєва, Б. Ярустовський та ін..

Отже, проблематика виконавської інтерпретації у вокальному вихованні завжди була та залишається предметом особливої уваги педагогів-музикантів та мистецтвознавців. Однак, попри значущість кола розглянутих дослідниками питань проблема виконавської інтерпретації музичних творів у процесі вокальної підготовки майбутнього вчителя мистецтва поки що не дістала належного наукового висвітлення.

Недостатня теоретична і методична розробка даної проблематики негативно впливає на якість підготовки фахівців у галузі музично-педагогічної освіти, що породжує суперечності між зростаючими вимогами до фахової підготовленості педагогів-музикантів і практикою вокального навчання; високим попитом до творчої особистості майбутнього вчителя мистецтва і відсутністю в системі підготовки вчителів музики відповідного методичного забезпечення; між необхідністю досягнення вокальної компетентності педагога-музиканта і рівнем його практичної готовності інтерпретувати вокальні твори у процесі вокально-педагогічної діяльності.

Інтерпретація як проблема існує у прямій залежності від розвитку музичного мистецтва, від його стильових змін та нових підходів до вокального виконавства. Науковці звертають свою увагу на важливість зміщення акцентів, а саме – з техніки виконання – на художньо-образну сферу, на символічність художніх образів. Разом з тим вони розглядають виконавську інтерпретацію як основу успішної музично-педагогічної діяльності, вважають її необхідним елементом фахової компетентності педагога-музиканта.

Мета статті – висвітлити проблематику розкриття і розвитку виконавського потенціалу студента під час вокально-педагогічної діяльності на індивідуальних заняттях з постановки голосу.

Виклад основного матеріалу. Якщо проаналізувати творчість великих виконавців, то стає зрозумілим, що запорукою вокально-виконавської майстерності є насамперед ґрунтовний, в усіх відношеннях, аналіз виконуваних творів [7, с. 147].

У практичній роботі доволі часто викладача з постановки голосу насторожує інертність виконавського мислення студента, його пасивність у спілкуванні з матеріалом твору, відсутність самостійності та ініціативи в роботі над вокально-сценічним образом, невміння працювати над твором у цілому. Тому, на наш погляд, існує необхідність детальніше розглянути яким чином здійснюється художньо-виконавський аналіз вокального твору на заняттях з постановки голосу.

Відомо що у виконавському середовищі існує два підходи до опанування вокального твору. Перший – інтуїтивний, другий-аналітичний [5, с. 52].

Зрозуміло, що аналітичний розбір нотного тексту наближає нас до адекватного композиторського задуму, до інтерпретації, не гарантуючи її. Отже, не викликає сумнівів, що художньо-виконавський аналіз конче необхідний, тому що дає ясне уявлення про особливості змісту і форми твору; дає розуміння про взаємодію художніх засобів; сприяє кращому запам'ятовуванню музичного матеріалу; дає осмислення виразних можливостей елементів музичної мови та ін..

Умовно цей процес можна поділити на декілька етапів. Перш за все, необхідно оволодіти музичним та літературним матеріалом. Це можуть бути художньо-літературні джерела (що стосуються історичної епохи, яка описана в творі), критичні статті, дослідження, що стосуються стилю [2, с. 142]. Дуже важливо визначити музичну драматургію, зуміти правильно відчувати й глибоко зрозуміти своєрідність характеру твору, що вивчається. Не можна також нехтувати вказівками темпів, нюансів і інших музичних характеристик, оскільки в них містяться дуже важливі відомості та засоби щодо інтерпретації.

Зрозуміло, що аналіз музичного твору повинен бути орієнтований на інтерпретацію твору. Зберігаючи основні принципи цілісного музикознавчого дослідження, художньо-виконавський аналіз повинен дати матеріал про можливі виконавські трактування твору, про правомірність використання тих чи інших вокально-технічних прийомів, про відповідність їх певному стилю [6, с. 74].

Якщо в музично-виразних і формоутворювальних засобів створений той або інший художній образ, передається той або інший зміст, то виконавський аналіз повинен відповісти на питання: як донести його до слухача, яким чином потрібно виконувати обраний вокальний твір.

Якщо для теоретика аналіз форми і змісту твору є, як правило, кінцевою метою дослідження, то для виконавця – це тільки встановлення необхідних попередніх даних, що вимагають практичного творчого осмислення [3, 39]. Тому художньо-виконавський аналіз не завжди може охоплювати всі сторони твору, але обов'язково повинен бути цілеспрямованим, тому що виконавцем керує свідомий намір довести вірність певних припущень, які виникли у процесі вивчення твору [1, с. 45].

Ми пропонуємо один із можливих варіантів плану художньо-виконавського аналізу як необхідного допоміжного засобу для

інтерпретації вокальних творів в процесі здійснення вокально-виконавської діяльності майбутнього вчителя мистецтва.

План художньо-виконавського аналізу твору.

1. Автори, назва твору, рік створення.
2. Історичний аспект, критичні дослідження.
3. Форма твору, зміст.
4. Аналіз засобів музичної виразності: (авторські вказівки, ладотональний план, мелодія, темп, ритм, динаміка, агогіка).
5. Аналіз вокально-технічних труднощів, прийоми їх подолання.
6. Музична драматургія.
7. Аналіз засобів сценічної виразності.

Висновки і перспективи подальших до сліджень. Таким чином, в процесі вокальної підготовки майбутнього вчителя мистецтва розвиток та розкриття його творчого потенціалу під час індивідуальних занять з постановки голосу визначає в майбутньому його професійну самодостатність та майстерність. Вирішенню проблемних питань стосовно інтерпретації вокального твору сприятиме творче виконання студентом його художньо-виконавського аналізу, який, в свою чергу, допоможе йому визначити смисл існування сценічного героя у контексті музичного твору та передати це в інтонаційних та сценічно-пластичних образах слухачеві.

Творче використання наукового досвіду стосовно вищезначеної проблеми має визначити напрями подальшої роботи щодо визначення та вдосконалення змісту, форм і методів формування виконавської інтерпретації в вокально-виконавській підготовці майбутнього вчителя мистецтва.

Література

1. Гаврильчик Л.М. Робота над художнім образом музичного твору / Л.М.Гаврильчик. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – 45 с
2. Голубовская Н. О музыкальном исполнительстве / Н.Голубовская. – Л.: «Музыка», 1985. – 142 с.
3. Гольденвейзер А. Об исполнительстве / А.Б. Гольденвейзер // Вопросы фортепианного искусства. – М.: Изд. «Музыка», 1965. – С. 36–71.
4. Гребенюк Н.Є. Вокально-виконавська творчість: Автореф. дис. ... д-ра мистецтва знав.: 17.00.03/ Н.Є. Гребенюк; Нац. муз. акад. України ім. П.І.Чайковського. – К., 2000. – 39 с.
5. Гринчук І. Інтерпретація музики (виконавсько-педагогічний аспект)/ І.Гринчук // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. – Серія: Педагогіка. – 2001. – №2. – С. 47 -52.

6. Жукова Н.А. Виконавське мистецтво як самостійна художня діяльність // Н.А.Жукова // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Зб. наук. праць. – К.: Центр КДПУ, 2000. – С.68 – 74.

7. Зданович А.П. Некоторые вопросы вокальной методики // А.П.Зданович. – М.: Музыка, 1965. – 147 с.

УДК 159.98

Крива В. С.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА (НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ГІТАРНОГО АНСАМБЛЮ)

***Анотація.** В даній статті розглядаються методичні рекомендації, пов'язані з розвитком і формуванням музично-виконавських здібностей майбутніх вчителів музичного мистецтва. Виділено категорії студентів за характером моторної обдарованості, типом нервової системи, вікових особливостей. Розглянуто елементи інструментально-виконавської техніки. Виявлено, що через практичні заняття гітарного ансамблю з використанням ефективних методичних прийомів та рекомендацій відбувається цілеспрямований вплив на формування і розвиток інструментально-виконавських здібностей, що є фундаментом для інструментально-виконавської майстерності.*

***Ключові слова:** інструментально-виконавські здібності, майбутній вчитель музичного мистецтва, професійна компетенція, формування, розвиток, гітарний ансамбль.*

***Аннотация.** В данной статье рассматриваются методические рекомендации, связанные с развитием и формированием музыкально-исполнительских способностей будущих учителей музыкального искусства. Выделены категории студентов по характеру двигательной одаренности, типом нервной системы, возрастным особенностям. Рассмотрены элементы инструментально-исполнительской техники. Выведено, что через практические занятия гитарного ансамбля с использованием эффективных методических приемов и рекомендаций происходит целенаправленное воздействие на формирование и развитие инструментально-исполнительских способностей, что является фундаментом для инструментально-исполнительского мастерства.*

***Ключевые слова:** instrumental performing skills, the future teacher of music art, expertise, formation, development, guitar ensemble.*

***Annotation.** For many years the researches' attention is attracted by the problem of musical skills formation and development. Musical skills complex relies on the intonation and inner ear.*

Modern science, which explores the various manifestations of musical creative man's activity, is a complex system of knowledge connected with learning a variety of